

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Михайла Драгоманова

Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування

Кафедра економіки та підприємництва

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД-ІНСТИТУТ

"УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОНКОРДІЯ"

НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ЕКОНОМІКИ ТА НАУКИ

(БЕРЛІН – БОНН – МАЙНЦ)

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Hangzhou Dingying Education Technology Group Co., Ltd.

КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ "КИЇВСЬКА МАЛА

АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ"



**НОВА ПАРАДИГМА
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У
КОНТЕКСТІ
ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ
РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ
ОСВІТИ**



**Збірник наукових праць
VI Міжнародної
науково-практичної
конференції
27 листопада 2024 року**



Київ

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.091.3:33(063)

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Навчально-наукового інституту
публічного управління та адміністрування
(протокол №5 від 27 грудня 2024 року)*

Нова парадигма економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти: Збірник наукових праць VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27 листопада 2024 р. – К.: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 312 с.

Збірник вміщує наукові праці VI Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 27 листопада 2024 року. На конференції були обговорені актуальні проблеми нової парадигми економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти.

Представлені у матеріалах науково-практичної конференції тези учасників подані в авторській редакції та відображають власну наукову позицію авторів. Автори тез несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, наукової термінології, імен власних, джерел посилання.

Редакційна колегія

В.Ф. Сташук, доктор філософії у галузі «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності «Політологія» (головний редактор)

О.С. Падалка, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Л.А. Підпригора, кандидат економічних наук, доцент

Ю.В. Бицюра, кандидат економічних наук, доцент

ISBN 978-966-931-314-0

© Редакційна колегія, 2024

© Автори статей, 2024

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

**НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ**

103

Підпригора Л. А.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та підприємництва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

Бу Юйчжень
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти
спеціальності 051 "Економіка"
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

УДК 338.2

**РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РЕГУЛЮВАННІ ІННОВАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ ТА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА**

Держава відіграє провідну роль у регулюванні інноваційних процесів та розвитку суспільного виробництва в сучасних розвинутих країнах. Основними напрямками державного регулювання інноваційних процесів та розвитку суспільного виробництва є:

1. *Державна фінансова підтримка та стимулювання інновацій.*

Держава часто прямо фінансує наукові дослідження та розвиток, що є основою для інновацій. Це включає прямі субсидії, гранти, податкові пільги та державні інвестиції в ключові галузі, такі як біотехнології, штучний інтелект, зелена енергетика та інші. Наприклад, у США

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

104

Національний науковий фонд і DARPA (Агентство перспективних дослідницьких проєктів у галузі оборони) фінансують проривні дослідження, які в подальшому комерціалізуються приватним сектором.

Основним показником державної підтримки інновацій є витрати на наукові дослідження та розвиток. У більшості розвинутих країн цей показник коливається від 2% до 4% від ВВП. Так, наприклад, у США витрати на наукові дослідження та розвиток складають близько 3,2% від ВВП (станом на 2022 рік). У 2021 році США витратили приблизно 679 млрд. дол. на ці цілі, де значна частина фінансування йде на оборонну сферу, а також на інформаційні технології, медицину та енергетику [2]. ЄС прагне досягти показника витрат на R&D у 3% від ВВП до 2030 року. В 2022 році середній показник у ЄС становив 2,2% від ВВП. Окремі країни, такі як Німеччина, витрачають до 3,1% від ВВП на дослідження і розвиток, а Швеція – понад 3,5% [3].

Китай активно інвестує у розвиток інноваційних технологій через державну фінансову підтримку та програми стимулювання. Протягом останніх років інвестиції в дослідження та розробки зросли, досягнувши у 2022 році 3,08 трлн. юанів, що на 10,1% більше, ніж у попередньому році. Показник зростання інвестицій у дослідження та розвиток стабільно високий з 2015 року, в середньому на рівні 11,7% на рік [2]. Платформи для розвитку таких підприємств, зокрема Пекінська фондова біржа, сприяють швидкому зростанню інноваційних малих та середніх підприємств.

В Україні держава активно підтримує інноваційну діяльність через низку фінансових інструментів. Наприклад, Фонд розвитку інновацій за станом на початок 2023 року надав понад 160 мільйонів гривень грантів для 229 стартапів. Він опрацював понад 3700 заявок, що свідчить про значну підтримку технологічних проєктів на ранніх стадіях розвитку [1]. Крім того, в Україні діє Державна інноваційна фінансово-кредитна

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

105

установа (ДФКУ), яка спрямована на фінансову підтримку інноваційної діяльності та залучення як вітчизняних, так і іноземних інвестицій у розвиток реального сектору економіки.

2. *Розвиток інфраструктури державою.* Інноваційні процеси потребують сучасної інфраструктури. Держава бере участь у будівництві та підтримці інфраструктурних проєктів, таких як транспортні системи, комунікаційні мережі (включаючи широкопasmовий інтернет), енергетичні системи тощо. Ці інвестиції створюють основу для економічного зростання та ефективного функціонування суспільного виробництва.

Розвинені країни приділяють значну увагу розвитку інфраструктури через державні інвестиції, які включають транспорт, енергетику, водопостачання та цифрову інфраструктуру. Наприклад, у 2021 році Канада і Велика Британія були серед лідерів з ефективного інвестування в інфраструктуру, орієнтовану на соціальні та екологічні потреби. Канада витратила 1,52% ВВП на інфраструктуру, а Велика Британія – 0,9% ВВП. Німеччина та Швеція також мали високі показники інвестицій, зокрема в транспортні мережі та зелені технології [1]. Загалом інвестиції в інфраструктуру у розвинених країнах часто коливаються в межах 0,7–2% ВВП, залежно від галузей та пріоритетів. Наприклад, Німеччина інвестує значні кошти у транспорт та відновлювану енергію, в той час як США зосереджені на модернізації доріг, мостів і цифрової інфраструктури [1].

Китай у 2023 році продовжує збільшувати інвестування в інфраструктуру, щоб стимулювати економічне зростання та модернізувати свої ключові галузі. Видатки на інфраструктуру сягнули нових показників: місцеві уряди отримали рекордну квоту на продаж спеціальних облігацій в розмірі 3,8 трлн. юанів (приблизно 521 млрд. дол.), основну частину яких спрямували на великі інфраструктурні проєкти. Основні інвестиції йдуть на транспортну, цифрову та екологічну інфраструктуру [2].

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

106

Китай також запусив великі проекти у сфері технологій, включаючи розвиток 5G-мереж, штучного інтелекту, Інтернету речей і високошвидкісних залізничних ліній. До 2025 року планується збільшити довжину залізничних колій на 19 тис. км, з яких 12 тис. км будуть високошвидкісними. Також передбачено будівництво нових аеропортів і магістралей для підвищення ефективності транспортної системи [2].

Україна у 2023 році зосередила свої зусилля на відновленні та розвитку інфраструктури, попри руйнування, завдані війною. Принцип "Build Back Better" став головним підходом у відбудові. Замість простого відновлення старих об'єктів, акцент зроблено на впровадження сучасних технологій, сталий розвиток та інноваційні рішення. Особлива увага приділяється цифровізації та екологічним стандартам. Основні напрямки державного фінансування включають відбудову транспортної інфраструктури, розвиток портів, реконструкцію доріг і мостів, а також модернізацію залізничного сполучення. Для реалізації цих проектів активно залучаються міжнародні партнери та фонди, такі як Horizon Europe та інші програми ЄС. Крім того, велика увага приділяється розвитку логістичних та транскордонних маршрутів, що перетворює Україну на ключовий логістичний хаб у Європі, що має важливе значення для відновлення економіки [1].

3. *Державні регуляторні механізми.* Держава встановлює законодавчу базу для функціонування ринку, захисту інтелектуальної власності та регулювання конкуренції. Вона також розробляє екологічні стандарти, норми безпеки та захисту прав споживачів. Ефективне регулювання сприяє розвитку технологій і водночас захищає суспільство від можливих ризиків, пов'язаних з новими технологіями, такими як штучний інтелект чи генно-модифіковані продукти. Багато розвинутих країн пропонують податкові пільги для компаній, які інвестують в дослідження і розвиток.

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

107

Наприклад, у Франції система податкових пільг для інноваційних компаній дозволяє знижувати податок на прибуток до 30% на витрати на науково-дослідні та конструкторські розробки [R&D tax]. А у Канаді програма Scientific Research and Experimental Development (SR&ED) забезпечує податкові кредити на витрати на дослідження та інновації для компаній, що інвестують у ці сфери [4].

Китай у 2023 році продовжує активно регулювати та стимулювати інноваційну діяльність через кілька ключових механізмів. Основну роль відіграють державні інвестиції в науку та технології, включаючи штучний інтелект (ШІ), нові матеріали, електромобілі та інші високотехнологічні сектори. У 2022 році інвестиції в дослідження та розробки досягли 3,08 трлн. юанів, що на 10,1% більше, ніж у попередньому році. Інтенсивність витрат на дослідження і розробки (відношення витрат до ВВП) зросла до 2,54% [5]. Китай також прийняв "Тимчасові заходи щодо управління генеративними AI" у 2023 році, які регулюють використання та розвиток технологій штучного інтелекту, зокрема для забезпечення їх безпеки та етичності. Ці заходи спрямовані на підтримку місцевих інновацій та регулювання використання нових технологій у різних секторах. Завдяки цим заходам Китай успішно розвиває інноваційну екосистему, залучаючи як внутрішні, так і міжнародні інвестиції, зокрема через угоди в межах ініціативи "Один пояс, один шлях".

Україна у 2023 році активно працює над розвитком інноваційної діяльності через державні програми і регулювання. Основні напрями державної політики включають підтримку інноваційного середовища, стимулювання стартапів та технологічних компаній, а також усунення бюрократичних перешкод для бізнесу. Важливим кроком стало затвердження Стратегії інноваційного розвитку до 2030 року, яка базується на дерегуляції, стимулюванні технологій і багатосторонній державній

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

108

підтримці інноваційних проєктів [39]. Окрім цього, згідно з даними Глобального інноваційного індексу 2023 від WIPO, Україна посіла 55 місце у світі за інноваційною діяльністю, що показує поступове покращення позицій у порівнянні з попередніми роками [1].

4. *Державне фінансування освіти і підготовки кадрів.* Держава відіграє важливу роль у розвитку людського капіталу шляхом фінансування системи освіти, підготовки та перепідготовки кадрів. Якісна система освіти, орієнтована на розвиток STEM-напрямів (наука, технології, інженерія, математика), є ключовим фактором у підтримці інноваційного середовища. У розвинутих країнах державне фінансування освіти та підготовки кадрів відіграє ключову роль у розвитку економіки. В середньому країни ОЕСР витрачають значні кошти на освіту на різних рівнях. Наприклад, у США витрати на одного студента у вищих навчальних закладах становили 36,172 дол., що вдвічі перевищує середній показник по ОЕСР, який складає \$18,105 дол. Це також більше, ніж 2,5% ВВП, що є одним з найвищих рівнів серед країн ОЕСР [1]. У країнах ОЕСР частка державного фінансування освіти варіюється, але загалом уряд покриває більшість витрат на освіту від початкового до середнього рівня. Наприклад, Норвегія витрачає більше 1% ВВП на освіту дітей віком 3-5 років, тоді як середній показник по ОЕСР становить 0,6% [3].

5. *Публічно-приватне партнерство.* У багатьох розвинутих країнах держави активно співпрацюють з приватним сектором через механізми публічно-приватного партнерства. Це дозволяє поєднувати ресурси та знання держави і бізнесу для досягнення спільних цілей у сфері інновацій. Такі партнерства ефективно використовуються у сфері оборони, охорони здоров'я, енергетики та багатьох інших. Так, наприклад, у ЄС програма "Horizon Europe" (2021-2027) передбачає фінансування досліджень та інновацій у розмірі 95,5 млрд. євро. Програма охоплює широкий спектр

НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

109

проектів, від кліматичних інновацій до цифрових технологій та біотехнологій [4].

6. *Державна підтримка стартапів та малих інноваційних підприємств.* Держава стимулює розвиток стартапів через інкубатори, акселератори та венчурні фонди. У деяких країнах створені спеціальні зони, де стартапи отримують податкові пільги та доступ до фінансування й інфраструктури. Зокрема у США у 2022 році венчурне фінансування стартапів перевищило 200 млрд. дол., значна частина якого підтримується державними програмами, такими як Small Business Innovation Research (SBIR) [5].

7. *Захист навколишнього середовища та сталий розвиток.* У сучасних умовах важливою складовою державного регулювання є сприяння переходу до сталого розвитку та екологічно чистих технологій. Це включає підтримку розвитку відновлюваної енергетики, енергоефективних технологій та впровадження екологічних стандартів у виробництві. Багато країн спрямовують значні ресурси на розвиток зеленої економіки та екологічно чистих технологій. Так, наприклад, у ЄС Європейська зелена угода передбачає інвестиції до 1 трлн. євро до 2030 року на підтримку переходу до екологічно чистої економіки [4].

Отже, у сучасних розвинутих країнах держава відіграє важливу роль в стимулюванні інновацій і розвитку суспільного виробництва через фінансування досліджень, регулювання ринку, підтримку стартапів, розвиток інфраструктури та освіти. Ефективна взаємодія держави і приватного сектору сприяє економічному зростанню, підвищенню конкурентоспроможності та забезпеченню сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. [Education at a Glance 2023: Putting U.S. Data in a Global Context.](https://nces.ed.gov/blogs/nces/post/education-at-a-glance-2023-putting-u-s-data-in-a-)
<https://nces.ed.gov/blogs/nces/post/education-at-a-glance-2023-putting-u-s-data-in-a->

**НОВА ПАРАДИГМА ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ**

110

[global-context](#)

2. *How much public and private investment in educational institutions is there?*
https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2023_fb8e8d85-en
3. *Public Statement: A Social and Green Investment Plan for a prosperous and just transition.*
<https://caneurope.org/public-statement-a-social-and-green-investment-plan-for-a-prosperous-and-just-transition/>
4. *The Horizon Europe Programme.*
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/757813/EPRS_STU\(2024\)757813_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/757813/EPRS_STU(2024)757813_EN.pdf)
5. *Small Business Research Programs: SBIR and STTR.*
<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R43695>

Підпригора Л. А.

**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та підприємництва
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна**

Чень Тун

**здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти
спеціальності 051 "Економіка"
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна**

УДК 338.2

**БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ
СУЧАСНОГО СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА**